

ПРОГРАМА ПО ИСТОРИЯ НА БЪЛГАРИЯ

**ИЗПИТЪТ Е ПИСМЕН И АНОНИМЕН, С ПРОДЪЛЖИТЕЛНОСТ
ЧЕТИРИ АСТРОНОМИЧЕСКИ ЧАСА**

Програмата за конкурсния изпит включва учебно съдържание, изучавано в общообразователната и профилираната подготовка по учебния предмет История и цивилизации в средната степен на образование.

Целта на изпита е да се проверят: **първо** – знанията на кандидат-студентите за историческите факти, умението да ги анализират и да правят съответните изводи; **второ** – разбирането за хронологическите граници на зададените въпроси; **трето** – писмената култура.

Кандидатстудентският изпит се състои от общо 26 задачи, групирани в три модула:

- **Първият модул** включва 15 задачи с избираем отговор. Максималният брой точки за модула е 15 точки.
- **Втори модул** включва 10 задачи със свободен отговор или попълване на липсваща в текста информация. Максималният брой точки за модула е 35.
- **Трети модул** включва зададен исторически въпрос, на който трябва да се отговори в свободен текст с необходимата обстойност, аналитичност и хронологична последователност. Максималният брой точки за модула е 50.

Всеки модул е съобразен с включените в програмата периоди от българската история – Средновековие, Възраждане и Нова история (от Освобождението до края на Първата световна война). Възможни са различни комбинации, като модулите съдържат задачи само от един исторически период. Общият максимален брой точки е 100.

ПЪРВИ МОДУЛ:

Същинско средновековие (VII – XIV в.) и Късно средновековие (XV – XVII в.)

ОБРАЗУВАНЕ И УКРЕПВАНЕ НА СРЕДНОВЕКОВНАТА БЪЛГАРСКА ДЪРЖАВА. Славяни и прабългари в епохата на Великото преселение на народите. Начало и същност на Аспарухова България. Развитие на българската държава при хан Аспарух и хан Тервел. Вътрешнополитическата криза през втората половина на VIII в. Териториално разширение и централизация на България през първата половина на IX в. Устройство на държавата.

ПОЛИТИЧЕСКИ И КУЛТУРЕН ВЪЗХОД НА БЪЛГАРИЯ (852 – 927 г.). Външна и вътрешна политика на княз Борис I. Покръстване на българите и дипломатическа борба за самостоятелна българска църква. Създаване и разпространение на славянската писменост. Политическо могъщество на България при цар Симеон. Възход на старобългарската култура.

ПОЛИТИЧЕСКО РАЗВИТИЕ НА БЪЛГАРИЯ (927 – 1018 г.). България при цар Петър – вътрешна и външна политика. Движение на комитопулите. Цар Самуил и неговите приемници в борбата за запазване на българската държавна независимост. Падане на българските земи под византийска власт.

ВЪЗСТАНОВЯВАНЕ И РАЗВИТИЕ НА БЪЛГАРСКАТА ДЪРЖАВА (1185 – 1241 г.). Въстанието на Асеневци. Възстановяване и политическо утвърждаване на българската държава. България при цар Калоян и цар Борил. Могъщество на

България при цар Иван Асен II. Административно устройство. Стопански и културен подем.

АНТИОСМАНСКА СЪПРОТИВА НА БЪЛГАРСКИЯ НАРОД (XV – XVII в.).

Последици от османското нашествие и унищожаването на българската държавност. Антиосманска съпротива на българите през XV в. Хайдушко движение. Българските въстания през XVI – XVII в.

ВТОРИ МОДУЛ: Българско възраждане

РАННО БЪЛГАРСКО ВЪЗРАЖДАНЕ. Същност, хронологически граници и съдържание на Българското възраждане. Фактори и исторически условия. Социално-икономически и културни промени в българските земи през Ранното възраждане. Формиране на българската национална идеология.

ВЪЗРОЖДЕНСКИ БОРБИ ЗА НАЦИОНАЛНО ОБОСОБЯВАНЕ НА БЪЛГАРИТЕ. Предпоставки за културните промени във възрожденското българско общество. Начало, развитие и резултати от движението за новобългарска просвета. Формиране на новобългарската култура. Движение за самостоятелна българска църква. Предпоставки, причини и основни етапи в развитието на църковнонационалното движение. Учредяване и устройство на Българската екзархия. Формиране на българската нация през Възраждането.

БЪЛГАРСКОТО НАЦИОНАЛНООСВОБОДИТЕЛНО ДВИЖЕНИЕ ПРЕЗ 50-те – 70-те ГОДИНИ НА XIX в. Кримската война и българите. Начало на организираното националноосвободително движение. Политически организации, идеи и акции на българската емиграция. Четническо движение. Създаване и развитие на БРЦК и Вътрешната революционна организация. Източната криза (1875 – 1878 г.) и българското освободително движение. Априлското въстание от 1876 г. Българският въпрос в политиката на Великите сили. Руско-турската война (1877 – 1878 г.) и Освобождението на България.

ТРЕТИ МОДУЛ: Нова българска история (1878 – 1918 г.)

ВЪЗСТАНОВЯВАНЕ И РАЗВИТИЕ НА БЪЛГАРСКАТА ДЪРЖАВА (1878 – 1885 г.). Временно руско управление. Българската съпротива срещу Берлинския договор. Създаване и същност на Търновската конституция. Устройство и политическо развитие на Княжество България (1879 – 1885 г.). Устройство и политическо развитие на Източна Румелия. Съединението на Княжество България и Източна Румелия. Военна и дипломатическа защита на Съединението.

ПОЛИТИЧЕСКО РАЗВИТИЕ НА БЪЛГАРИЯ В КРАЯ НА XIX – НАЧАЛОТО НА XX в. Политическата криза (1886 – 1887 г.). Управление на Стефан Стамболов. Вътрешна и външна политика. Икономическо развитие на българската държава. Управление на Народната партия. Правителствени кабинети 1899 – 1903 г. Управление на Народнолибералната партия (1903 – 1908 г.). Вътрешна и външна политика на България при управлението на Демократическата партия. Обявяване и дипломатическо уреждане на българската независимост.

БЪЛГАРСКОТО НАЦИОНАЛНООСВОБОДИТЕЛНО ДВИЖЕНИЕ В МАКЕДОНИЯ И ОДРИНСКА ТРАКИЯ (1878 – 1903 г.). Същност на българския национален въпрос след Берлинския договор. Дейността на Българската

екзархия в Македония и Одринска Тракия. Създаване и развитие на ВМОРО. Македоно-одринското движение в България. Горноджумайското въстание. Подготовка, ход и последици от Илинденско-Преображенското въстание.

ВОЙНИ ЗА ОБЕДИНЕНИЕ НА БЪЛГАРСКАТА НАЦИЯ (1912 – 1918 г.).

Българската държава и идеята за национално обединение. Създаване на Балканския съюз. България в Първата балканска война. Втора балканска (Междусъюзническа) война. България през 1913 – 1915 г. Участие на България в Първата световна война.

Препоръчителна литература

1. История на България. Изд. на БАН. Т. 2. С., 1981; т. 3. С., 1982; т. 4. С., 1983; т. 5. С., 1985; т. 6. С., 1987; т. 7. С., 1991; т. 8. С., 1999.
2. Павлов, Пл., Р. Гаврилова, В. Янчев, Л. Огнянов, М. Бенова, М. Босева, К. Славчев. История и цивилизации за 10 клас. Изд. Просвета, 2019.
3. Палангурски, М., Ив. Лазаров, Кр. Мутафова, Ив. Русев, Л. Стоянов, В. Стойчева, Юл. Симеонова. История и цивилизации за 10 клас. Изд. Рива, 2019.
4. Спасов, Л., П. Петков, Т. Мишев, Вл. Ангелов, К. Бенчева. История и цивилизации за 10 клас. Изд. Домино, 2019.
5. Ботева-Боянова, Д., П. Ангелов, Ив. Тютюнджиев, Пл. Митев, Н. Поппетров, Евг. Калинова, И. Баева, Н. Васева, Н. Павлова, В. Иванова. История и цивилизации за 10 клас. Изд. Булвест, 2019.
6. Матанов, Хр., Ил. Илиев, Кр. Табакова, В. Колев, Р. Маринова-Христиди. История и цивилизации за 10 клас. Изд. Анубис, 2019.
7. Гаврилов, Б. Т. Леков, Ал. Николов, Т. Томов, М. Бенова, М. Босева. История и цивилизации за 11 клас. Профилирана подготовка. Модули 1 – 3. Изд. Просвета, 2020.
8. Делев, П., А. Миланова, Б. Стоянов, Д. Христов, К. Табакова, А. Рабаджийска. История и цивилизации за 11 клас. Профилирана подготовка. Модул 2. Изд. Клет България, 2020.
9. Ботева, Д., В. Арнаудов, Пл. Митев, И. Баева, Т. Долмова, М. Платникова. История и цивилизации за 11 клас. Профилирана подготовка. Модул 3. Изд. Клет България, 2020.

Примерен вариант на кандидатстудентския изпит по история на България

ПЪРВИ МОДУЛ: БЪЛГАРСКО ВЪЗРАЖДАНЕ

Маркирайте със знака **x** верния отговор:

1. Книгата „Стематография“ с автор Христофор Жефарович е отпечатана:
а) през 1730 г. в Загреб;
б) през 1741 г. във Виена;
в) през 1806 г. в Букурещ.
2. Паисий Хилендарски завършва своята „История славянобългарска“ в:
а) Рилския манастир;
б) Хилендарския манастир;
в) Зографския манастир.

3. На 27 февруари 1870 г.:
 - а) Васил Левски започва първата си организационна обиколка в България;
 - б) султан Абдул Азис издава ферман за създаване на Българска екзархия;
 - в) Любен Каравелов е избран за председател на БРЦК.
4. Най-активна роля за създаването на Втората българска легия в Белград има:
 - а) Добродетелната дружина;
 - б) Георги Раковски;
 - в) ТЦБК.
5. На 3 април 1860 г.:
 - а) цариградските българи започват преговори с Цариградската патриаршия;
 - б) в цариградския храм „Св. Стефан“ е проведена Великденската акция;
 - в) група цариградски българи подписват акт за уния с Католическата църква.
6. На 16 февруари 1872 г.:
 - а) Видинският митрополит Антим е избран за български екзарх;
 - б) Първият църковно-народен събор приема Екзархийския устав;
 - в) Цариградската патриаршия обявява Екзархията за схизматична църква.
7. С организацията на занаятите е свързано понятието:
 - а) чифлик;
 - б) еснаф;
 - в) вакъф.
8. Българското книжовно дружество (БКД) е създадено:
 - а) през 1869 г. в Браила;
 - б) през 1871 г. в Букурещ;
 - в) през 1872 г. в Цариград.
9. Кое твърдение НЕ е вярно?
 - а) В хода на Руско-турската война (1806 – 1812) във Влашко е създадена Българска земска войска.
 - б) През 1845 г. с помощта на руската дипломация Цариградската патриаршия заточава водачите на църковнонационалното движение Неофит Бозвели и Иларион Макариополски в Атон.
 - в) Извършеното от папа Пий IX ръкополагане на Йосиф Соколски като български униатски архиепископ през 1861 г. е известно като „Аферата Соколски“.
10. Главен автор на завършената към август – септември 1871 г. „Нареда на работниците за освобождението на българския народ“ е:
 - а) Любен Каравелов;
 - б) Христо Ботев;
 - в) Васил Левски.
11. Първото народно взаимно училище е открито:
 - а) през 1815 г. в Свищов;
 - б) през 1835 г. в Габрово;
 - в) през 1846 г. в Копривщица.
12. Планът на Гюргевския революционен комитет, изработен през ноември – декември 1875 г., предвижда в българските земи да се изградят революционни окръзи с центрове:
 - а) Търново, Сливен, Враца, Пловдив, София;
 - б) Русе, Търново, Сливен, Панагюрище, Враца;

- в) Търново, Стара Загора, Пловдив, Враца.
13. Кое твърдение НЕ е вярно?
- а) На 20 април 1876 г. в Копrivщица е дадено начало на Априлското въстание и Тодор Каблешков написва известното „Кърваво писмо“;
 - б) Васил Левски придобива революционен опит с участието си в Първата българска легия в Белград през 1862 г., в четата на Панайот Хитов през 1867 г., във Втората българска легия в Белград (1867 – 1868) и в четата на Хаджи Димитър и Стефан Караджа през 1868 г.;
 - в) Четата на Христо Ботев завзема австро-унгарския параход „Радецки“ на 17 май 1876 г. и слиза на български бряг на р. Дунав близо до Козлодуй.
14. Проектираният създаването на дуалистична турско-българска държава „Мемоар до султан Абдул Азис“ е създаден в Букурещ от:
- а) Тайния централен български комитет (ТЦБК);
 - б) Добродетелната дружина;
 - в) Българския революционен централен комитет (БРЦК).
15. Предварителният мирен договор от 19 февруари (по нов стил 3 март) 1878 г., с който приключва Освободителната руско-турска война (1877 – 1878), е подписан в:
- а) Одрин;
 - б) Берлин;
 - в) Сан Стефано.

ВТОРИ МОДУЛ: НОВА БЪЛГАРСКА ИСТОРИЯ (1878 – 1918)

Попълнете пропуснатата в текста информация
или отговорете в свободен стил:

- Органическият устав на Източна Румелия, приет на Г., е изработен от, а Търновската конституция, приета на Г. като основен закон на Княжество България, е изработена от
- Посочете накратко, кога и по какъв начин княз Фердинанд е легитимиран според изискванията на Берлинския договор.....
.....
Кога и при кое българско правителство Екзархията получава берати за митрополити в Скопие, Охрид, Велес и Неврокоп?
.....
.....
- Стефан Стамболов е министър-председател от до Г., а управляваща политическа формация по това време е партия.
- Кога и къде са сключени съюзните договори на България със Сърбия и Гърция при изграждането на Балканския съюз?
- България участва в Първата световна война от до Г. като съюзник на следните държави:

.....
.....
6. Защо най-мощната националнореволюционна акция на българите в Македония и Одринска Тракия е известна като Илинденско-Преображенско въстание?.....
.....

.....
7. Посочете със съответната хронология министър-председателите при т. нар. Втори стамболовистки режим:
.....

8. С кое събитие свързвате датата 9 август 1886 г.
.....

Датирайте и направете кратък анализ на историческия извор, към който принадлежи цитираният текст:

„Българи,

С манифест от днешна дата Моят Възлюблен Баща възвести отказването си от Престола в Моя полза и с това велико самопожертвуване пред върховните интереси на Нацията даде пример на неизменна обич към България.

Обявявам на Българския Народ, че от днес Аз встъпвам на Престола на Българските Царе под името Цар Борис III.“
.....
.....

ТРЕТИ МОДУЛ: БЪЛГАРСКО СРЕДНОВЕКОВИЕ (VII – XIV ВЕК)

Отговорете обстойно, аналитично и в хронологична последователност

на следния исторически въпрос:

**ВЪНШНА ПОЛИТИКА НА БЪЛГАРСКАТА ДЪРЖАВА
ПРИ ХАН ТЕРВЕЛ (701 – 718)**